

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti arvonlisäverolakia.

Covid-19-sairauden itse suoritettavassa testauksessa käytettävät in vitro -diagnostiikkaan tarkoitetut lääkinälliset laitteet vapautettaisiin verosta. Vapautus koskisi sekä kotimaan myyntejä että ulkomailta tapahtuvia hankintoja. Myynnin vapautukseen liittyisi oikeus vähentää hankintoihin sisältyvä vero.

Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen toimiin, joilla helpotetaan koronaviruspandemian torjuntaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022 ja se olisi voimassa 31.12.2022 saakka.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Euroopan unionin lainsäädäntö	3
2.2 Kansallinen lainsäädäntö.....	4
2.3 Nykytilan arviointi	4
3 Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	5
4 Ehdotuksen keskeiset vaikutukset	5
4.1 Taloudelliset vaikutukset	5
4.2 Hallinnolliset vaikutukset.....	6
5 Voimaantulo	6
LAKIEHDOTUS	7
Laki arvonnisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta	7

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Neuvoston direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta covid-19-pandemian johdosta toteutettavien, covid-19-rokotteiden ja covid-19-taudin in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettujen lääkinnällisten laitteiden arvonlisäveroa koskevien tilapäisten toimenpiteiden osalta annettu neuvoston direktiivi (EU) 2020/2020, jäljempänä *väliaikainen direktiivi*, annettiin 7.12.2020.

Maaailmanterveysjärjestö (WHO) julisti covid-19-epidemian kansainväliseksi kansanterveysuhaksi 30.1.2020. Tämän jälkeen 11.3.2020 WHO luonnehti covid-19-tilannetta pandemiaksi.

Covid-19-pandemian puhkeamisen jälkeen terveydenhuollon ammattilaiset ovat kehittäneet lukuisia testejä. Näillä testeillä havaitaan joko viruksen tai viruksen vasta-aineiden esiintyminen. Väliaikaisen direktiivin johdanto-osassa todetaan, että vaikka tehokas ja turvallinen rokote on todennäköisin pysyvä ratkaisu pandemiaan, testaus on välttämätöntä pandemian hillitsemiseksi.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä ja siitä on kuultu Verohallintoa. Asian kiireellisyiden vuoksi esityksestä ei ole pyydetty lausuntoja.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Euroopan unionin lainsäädäntö

EU:ssa sovellettavasta arvonlisäverojärjestelmästä säädetään yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetussa neuvoston direktiivissä 2006/112/EY, jäljempänä *arvonlisäverodirektiivi*.

Liiketoiminnan harjoittajan suorittama asiakkaan itse suoritettavaan testaukseen tarkoitettujen in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettujen lääkinnällisten laitteiden myynti on arvonlisäverodirektiivin yleisten säännösten mukaisesti verollista. Myyntiin sovelletaan direktiivin 96 artiklan mukaisesti yleistä verokantaa.

Näiden laitteiden luovutus jää arvonlisäverodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle, jos luovutus ei ole liiketoimintaa.

Arvonlisäverodirektiivin pysyvät säännökset eivät mahdollista nollaverokannan soveltamista mainittuihin lääkinnällisiin laitteisiin. Arvonlisäverotuksessa nollaverokannalla tarkoitetaan sitä, että tavarain tai palvelun myynti on veroton ja myyjällä on oikeus vähentää myyntiä varten tehtyihin hankintoihin sisältyvä vero.

Väliaikaisella direktiivillä arvonlisäverodirektiiviin lisätyn 129 a artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat myöntää vapautuksen, johon sisältyy edeltävässä vaiheessa maksetun arvonlisäveron palauttaminen, covid-19-taudin in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettujen lääkinnällisten laitteiden luovutuksille. Mahdollisuus koskee myös itse suoritettavaan testaukseen (kotitestaukseen) tarkoitettuja mainittuja lääkinnällisiä laitteita.

Mainitun 129 a artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan ensimmäisessä alakohdassa säädettyä poikkeusta voidaan soveltaa ainoastaan sellaisiin lääkinällisiin laitteisiin, jotka ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 98/79/EY in vitro -diagnostiikkaan tarkoitetuista lääkinällisistä laitteista tai direktiivin 98/79/EY ja komission päätöksen 2010/227/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/746 ja muussa sovellettavassa unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä säädettyjen sovellettavien vaatimusten mukaisia.

Mainitun väliaikaisen direktiivin säännöstä sovelletaan vuoden 2022 loppuun saakka. Direktiivin johdanto-osan mukaan toimenpidettä tulisi voida soveltaa siihen saakka, kunnes covid-19-terveyskriisi päättyy. Poikkeuksellisten olosuhteiden keston epävarmuuden vuoksi toimenpide olisi pidettävä voimassa 31.12.2022 saakka. Mahdollisuutta soveltaa toimenpidettä olisi tarkastettava uudelleen ennen tämän ajanjakson päättymistä ja ajanjaksoa olisi voitava tarvittaessa pidentää.

Arvonlisäverodirektiivin 94 artiklan mukaan tavaroiden yhteisöhankeintoihin ja tavaroiden maahantuontiin on sovellettava samaa verokantaa, jota sovelletaan jäsenvaltion alueella tapahtuviin saman tavarantoiminnan luovutuksiin.

2.2 Kansallinen lainsäädäntö

Covid-19-sairaudesta itse suoritettavaan testaukseen tarkoitettujen in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettujen lääkinällisten laitteiden liiketoiminnan muodossa tapahtuva luovutus on arvonlisäverolain yleisten säännösten mukaisesti verollista. Myyntiin sovelletaan arvonlisäverolain 84 §:n mukaista yleistä verokantaa, joka on 24 prosenttia veron perusteesta.

Jos arvonlisäverolain 34-36 §:ssä tarkoitettu verottoman terveydenhuollon harjoittaja hankkii näitä laitteita myytäväksi muutoin kuin osana verotonta terveydenhuoltoa, myynti on normaaliin tapaan verollista. Jos näiden laitteiden myynnin katsottaisiin tapahtuvan osana verotonta terveydenhuoltoa, niiden hankintahintaan sisältyvä vero jäisi toimijalle kustannukseksi.

Julkisrahoitteinen mainittujen lääkinällisten laitteiden luovutus voi jäädä arvonlisäverolain soveltamisalan ulkopuolelle, jos se ei tapahdu liiketoiminnan muodossa.

Arvonlisäverolain pysyvien säännösten mukaan mainittujen lääkinällisten laitteiden maahantuonti ja yhteisöhankeinta on verollista. Arvonlisäverotuksessa sovellettavista maahantuonnin verottomuuksista säädetään lain 94 §:ssä ja lain 72 f §:n 1 kohdan mukaan tavarantoiminnan yhteisöhankeinnasta ei suoriteta veroa, jos tavarantoiminnan maahantuonnista ei suoriteta veroa.

2.3 Nykytilan arviointi

Itse suoritettavaan testaukseen tarkoitettujen in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettujen lääkinällisten laitteiden verokohtelua ei ole nykyisin lievennetty. Kaupallisesti myytävien testilaitteiden hintoihin kohdistuu siten lähtökohtaisesti yleistä verokantaa vastaava verorasitus. Käytännössä kuluttajat ovat hankkineet kotitestit omaehtoisesti.

Kotitestauksessa käytettävien lääkinällisten laitteiden jakelukanavia ei ole rajoitettu. Lainsäädännölliset edellytykset täyttäviä kotitestejä voivat apteekkien lisäksi myydä kuluttajille myös muut vähittäisportaan toimijat.

3 Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ehdotus liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen toimiin, joilla helpotetaan koronavirus-pandemian torjuntaa.

Esityksen tavoitteena on kannustaa covid-19-tartuntojen testaukseen vapauttamalla itse suoritettavat testit verosta. Kotitestauksen merkityksen covid-19-kriisin torjunnassa arvioidaan kasvavan tulevaisuudessa. Esityksen tavoitteena on edistää kohtuuhintaisten covid-19-kotitestien tasapuolista saatavuutta Suomessa covid-19-kriisin aikana.

Esityksen mukaan verovapautusta sovellettaisiin itse suoritettavassa testauksessa käytettävien in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettujen lääkinnällisten laitteiden kotimaiseen myyntiin, yhteisö-hankintaan ja maahantuontiin siitä riippumatta kenelle myynti kotimaassa tapahtuu taikka kuka tekee hankinnan ulkomailta. Vapautukseen liittyisi myyjän oikeus vähentää hankintoihin sisältyvä vero.

Vapautus koskisi vain unionin oikeudessa säädettyjen vaatimusten mukaisia lääkinnällisiä laitteita. Edellä mainitussa direktiivissä 98/79/EY tarkoitetuista in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettua lääkinnällisistä laitteista säädetään Suomessa laissa eräistä EU-direktiiveissä säädetyistä lääkinnällisistä laitteista (629/2010). Lakiin sisältyy in vitro-diagnostiikkaan tarkoitettujen lääkinnällisten laitteiden määritelmä sekä itse suoritettavaan testaukseen tarkoitettujen vastaavien laitteiden määritelmä.

Laki olisi voimassa 31.12.2022 saakka. Covid-19-kriisin kehittymisen mukaisesti voimassaolo-aikaa voitaisiin tarvittaessa EU:n oikeuden asettamissa rajoissa tarkastella uudelleen.

4 Ehdotuksen keskeiset vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettujen muutosten vaikutukset julkiseen talouteen riippuisivat siitä, kuinka paljon verovapauden soveltamisalaan kuuluvia covid-19-pandemian kotitestauksessa käytettäviä lääkinnällisiä laitteita myydään ja hankitaan, ja kuinka kauan covid-19-kriisi kestää.

Ehdotuksen seurauksena kuluttajille myytäviin itse suoritettavaan testaukseen tarkoitettujen lääkinnällisten laitteiden hintoihin ei lähtökohtaisesti sisältyisi arvonlisäveroa. Käytännössä esityksen vaikutukset riippuvat siitä, siirtyykö veron alennus hintoihin. Koronatestien osalta ei ole saatavilla tutkimustietoa eikä olemassa olevaa tutkimustietoa voida suoraan yleistää koronatesteihin. Käytettävissä olevan tiedon perusteella voidaan kuitenkin olettaa veron alennuksen siirtyvän hintoihin osittain.

Siltä osin kuin veron aleneminen siirtyy kuluttajahintoihin, alentuneet hinnat voivat lisätä jonkin verran kyseisten hyödykkeiden kysyntää. Kulutuksen lisääntyminen riippuu kyseisten tavaroiden ja palveluiden kysynnän hintajoustoista, joten vaikutukset vaihtelevat erityyppisten tavaroiden ja palvelujen osalta. Vaikutuksen suuruus riippuu koronatestien kysynnän hintajoustosta, josta ei ole saatavilla tutkimustietoa. Pandemian olosuhteet ovat poikkeukselliset.

Kotitestaus on tähän saakka perustunut kansalaisten omaehtoisesti hankkimisiin testeihin. On mahdollista, että kotitestejä tullaan jatkossa jakamaan osana julkisrahoitteista terveydenhuoltoa. Tästä ei ole kuitenkaan olemassa vielä suunnitelmaa, jonka perusteella julkisen terveydenhuollon osuuden laajuutta voitaisiin arvioida. Lopullisiin vaikutuksiin vaikuttaa siten mm. kansallinen koronavirustestausstrategia, julkisen terveydenhuollon osuus kotitestauksessa sekä yleinen

tautilanteen kehitys. Sosiaali- ja terveysministeriön alainen työryhmä on käynnistämässä työtään, jonka tarkoituksena on selvittää, kuinka kotitestejä jatkossa käytetään osana testausstrategiaa.

Vaikutus valtion talousarvioon

Kuluttajille tapahtuvan myynnin osalta valtion verokertymä alenisi vuositasolla karkean arvion mukaan noin 3 miljoonaa euroa. Arviossa on mukana sekä päivittäistavarakaupoista että apteekeista tapahtuva myynti.

Lopulliseen verotuottomenetykseen vaikuttavat edellä tässä jaksossa mainitut tekijät, kuten rokotusstrategian muutokset. Testien hinnat tulevat oletettavasti myös laskemaan tulevaisuudessa useampien valmistajien tullessa markkinoille. Julkisrahoitteisten kotitestien käyttöönotolla voidaan arvioida olevan kaupallisten testien kysyntää ja niihin liittyvää verotuoton menetystä rajoittava vaikutus.

Tulevaisuudessa tapahtuvista mahdollisista julkisyhteisöjen hankinnoista verotuottovaikutuksia olisi valtion hankinnoilla, mutta näillä ei olisi kuitenkaan vaikutusta budjetin tasapainoon, koska valtion arvonlisäveromenot pienenisivät vastaavalla määrällä.

4.2 Hallinnolliset vaikutukset

Ehdotetut muutokset aiheuttaisivat Verohallinnolle vähäisiä hallinnollisia kustannuksia, jotka liittyisivät asiakasohjaukseen, ohjeistukseen ja tiedottamiseen.

5 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022 ja se olisi voimassa 31.12.2022 saakka. Lakia sovellettaisiin, jos myyty tavara on toimitettu tai tavaran maahantuonnista on syntynyt veron suorittamisvelvollisuus lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään arvonlisäverolakiin (1501/1993) väliaikaisesti uusi 38 e § ja sen edelle väliaikaisesti uusi väliotsikko, 94 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1218/1994, 1486/1994, 763/1999, 940/1999, 935/2004, 1359/2009, 1392/2010, 1202/2011, 305/2016 ja 1113/2021, siitä lailla 1218/1994 kumotun 3 kohdan tilalle väliaikaisesti uusi 3 kohta, 131 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 505/2014, 507/2014, 387/2021 ja 1113/2021, väliaikaisesti uusi 1 a kohta ja 209 b §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 399/2012 ja 1113/2021, väliaikaisesti uusi 2 a kohta, seuraavasti:

Covid-19-pandemian itse suoritettavan testauksen lääkinnälliset laitteet

38 e §

Veroa ei suoriteta covid-19-sairauden itse suoritettavaan testaukseen tarkoitettujen in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettujen lääkinnällisten laitteiden myynnistä.

Edellä 1 momentissa lääkinnällisellä laitteella tarkoitetaan sellaisia lääkinnällisiä laitteita, jotka ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 98/79/EY in vitro -diagnostiikkaan tarkoitetuista lääkinnällisistä laitteista tai direktiivin 98/79/EY ja komission päätöksen 2010/227/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/746 ja muussa sovellettavassa unionin lainsäädännössä säädettyjen vaatimusten mukaisia.

94 §

Verotonta on seuraavien tavaroiden maahantuonti:

3) 38 e §:ssä tarkoitetut lääkinnälliset laitteet;

131 §

Elinkeinonharjoittajalla on oikeus saada palautuksena tavarahan tai palvelun hankintaan sisältyvä vero, jos hankinta liittyy:

1 a) toimintaan, josta ei suoriteta veroa 38 e §:n perusteella;

209 b §

Myyjän on annettava ostajalle lasku, jos ostajana on elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, joka ei ole elinkeinonharjoittaja:

2 a) myynnistä, joka on veroton 38 e §:n nojalla;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

Lakia sovelletaan, kun myyty tavara on toimitettu, tavara on otettu omaan käyttöön, tavarahan yhteishankinta on tehty tai tavarahan maahantuonnista on syntynyt veron suorittamisvelvollisuus 1 päivänä tammikuuta 2022 tai sen jälkeen, mutta viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2022.

HE 233/2021 vp

Helsingissä 20.12.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko